

Електронний журнал «Ефективна економіка» включено до переліку наукових фахових видань України з питань економіки (Категорія «Б», Наказ Міністерства освіти і науки України № 975 від 11.07.2019). Спеціальності – 051, 071, 072, 073, 075, 076, 292. Ефективна економіка. 2024. № 5.

DOI: <http://doi.org/10.32702/2307-2105.2024.5.97>
УДК 330.112

*Н. М. Покровська,
к. е. н. старший викладач, НТУУ Київський політехнічний інститут
імені Ігоря Сікорського*

ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0002-0699-0362>

*П. І. Щерба,
студентка, НТУУ Київський політехнічний інститут
імені Ігоря Сікорського*

ORCID ID: <https://orcid.org/0009-0003-7592-8823>

ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ УПРАВЛІННЯ ЕФЕКТИВНІСТЮ ДІЯЛЬНОСТІ ФАРМАЦЕВТИЧНОГО ПІДПРИЄМСТВА

*H. Pokrovska,
PhD in Economics, Senior Lecturer, National Technical University of Ukraine
Igor Sikorsky Kyiv Polytechnic Institute*

*P. Shcherba,
Student, National Technical University of Ukraine
Igor Sikorsky Kyiv Polytechnic Institute*

THEORETICAL ASPECTS OF PERFORMANCE MANAGEMENT OF A PHARMACEUTICAL COMPANY

Вибір оптимальної системи управління для фармацевтичного підприємства є складною задачею, яка вимагає глибокого аналізу організаційно-технічних та соціально-економічних аспектів виробництва в цілому. Тому ефективність системи управління не може бути визначена за однією методикою, а має бути розглянута комплексно, враховуючи різноманіття факторів та умов, які впливають на успішність діяльності підприємства. Підприємства повинні мати ефективні системи управління, які дозволяють ефективно використовувати ресурси, планувати стратегічний розвиток та контролювати виконання поставлених цілей. Фармацевтичні підприємства також повинні ефективно співпрацювати з медичними установами та проводити клінічні дослідження для підтвердження ефективності та безпеки своїх продуктів.

Метою статті є аналіз та узагальнення теоретичних досліджень поняття "ефективність управління підприємством" та економічної категорії "ефективність". На основі еволюції дефініцій категорії "ефективність" проаналізовано сутність та дано визначення поняттю «управління ефективністю діяльності підприємства». Наведені основні методики оцінки ефективності управління підприємством у фармацевтичній галузі.

З точки зору методологічних основ методи ухвалення управлінських рішень можуть базуватися на декількох підходах. По-перше, це можуть бути суб'єктивні знання керівного складу фармацевтичного підприємства, що базуються на накопиченому досвіді та сумі знань в галузі, де аналізується еволюція та результати попередніх вирішень. По-друге це застосування математичного моделювання для визначення економічної ефективності шляхом побудови математичних моделей, які описують взаємозв'язки між різними змінними та факторами, що впливають на результати діяльності. Складено перелік найбільш відомих методик визначення ефективності управління підприємством.

За допомогою наведених методів, що враховують соціально-економічного середовище, в якому діє фармацевтичне підприємство, включаючи ринкові умови, конкуренцію, законодавство та регулювання, а також стан фінансової стабільності, рентабельності та ліквідності підприємства, з врахування фінансових можливостей для впровадження нових проектів та програм, можливо розробити стратегічні завдання з підвищення ефективності.

Choosing the optimal management system for a pharmaceutical enterprise is a difficult task that requires a deep analysis of organizational, technical and socio-economic aspects of production as a whole. Therefore, the effectiveness of the management system cannot be determined by one method, but must be considered comprehensively, taking into account the variety of factors and conditions that affect the success of the enterprise. Enterprises must have effective management systems that allow efficient use of resources, planning strategic development and monitoring the fulfillment of set goals. Pharmaceutical companies must also effectively collaborate with medical institutions and conduct clinical trials to confirm the efficacy and safety of their products.

The purpose of the article is the analysis and generalization of theoretical studies of the concept of "enterprise management efficiency" and the economic category "efficiency. Based on the evolution of the definitions of the "efficiency" category, the essence was analyzed and the definition of the concept of "enterprise efficiency management" was given. The main methods of evaluating the effectiveness of enterprise management in the pharmaceutical industry are given.

From the point of view of methodological foundations, management decision-making methods can be based on several approaches. First, it can be the subjective knowledge of the management of the pharmaceutical company, based on the accumulated experience and the amount of knowledge in the field, where the evolution and results of previous decisions are analyzed. The second is the application of mathematical modeling to determine economic efficiency by

building mathematical models that describe the relationships between various variables and factors that affect the results of activities. A list of the most well-known methods of determining the effectiveness of enterprise management has been compiled.

Choosing the best option for the management system of a pharmaceutical enterprise is really a difficult task and requires a comprehensive approach. Using the above methods, taking into account the socio-economic environment in which the pharmaceutical enterprise operates, including market conditions, competition, legislation and regulation, as well as the state of financial stability, profitability and liquidity of the enterprise, taking into account the financial capabilities for the implementation of new projects and programs, it is possible to develop strategic tasks for improving efficiency. Therefore, the effectiveness of the enterprise management system cannot be determined by a single indicator, but only in a multifaceted complex, taking into account various factors, especially those caused by the war.

Ключові слова: *ефективність, управління ефективністю, підприємство, оптимальність Парето, методи емпіричного дослідження, методи математичного моделювання, методи статистичного аналізу.*

Keywords: *efficiency, efficiency management, enterprise, Pareto optimality, methods of empirical research, methods of mathematical modeling, methods of statistical analysis.*

Постановка проблеми. В умовах війни суспільство зазнає значних змін у всіх сферах життя, включаючи економіку та соціальну сферу. Війна може впливати на функціонування фармацевтичних підприємств через різноманітні шляхи, такі як обмеження доступу до ресурсів, підвищення цін на матеріали та послуги, порушення ланцюга постачання, зміни в споживчому попиті на ліки та медичні засоби, а також загальна нестабільність у суспільстві та економіці. У таких умовах оптимальне

функціонування фармацевтичних підприємств дійсно вимагає відповідних змін у процесі управління виробництвом. Господарська діяльність є важливим аспектом економічного розвитку суспільства, оскільки вона забезпечує виробництво та розподіл товарів та послуг, сприяє зростанню економіки та соціальному благополуччю. Тому удосконалення управління виробництвом на підприємствах є ключовим чинником для досягнення високої ефективності комерційного процесу. Система раціоналізації управління дозволяє ідентифікувати та усувати зайві витрати, оптимізувати використання матеріалів, енергії та робочої сили, що призводить до зниження загальних витрат виробництва. Удосконалення управління дозволяє створювати більш гнучкі та адаптивні виробничі системи, які можуть ефективно реагувати на зміни у внутрішньому та зовнішньому середовищі, такі як зміни в попиті на ринку або виробничі обмеження. Також при пошуку оптимізації ефективності стимулюється пошук нових технологій, методів та підходів до виробництва, що сприяє інноваціям та розвитку підприємства.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Незважаючи на постійну увагу науковців-економістів до економічної категорії "ефективність", досі не знайдено єдності у трактуванні поняття «управління ефективністю діяльності підприємства», яке б відповідало вимогам сьогодення і класичної теорії.

Проблеми управління ефективністю діяльності підприємства вивчаються закордонними економістами В.Петті, Ф. Кен, Д. Рікардо, В. Парето. Варто виокремити дослідження українських науковців, таких як: Брустінов Д.В. [3], Воробйова Л.Д. [5], Коваленко М.В. [6], Пижинський Я.І. [3], Круш П.В., Тульчинська С.А. [10] та ін.

Постановка завдання. Мета статті – аналіз та узагальнення теорій трактування щодо дефініції «управління ефективністю діяльності підприємства»; виділення методик розрахунку управління ефективністю у фармацевтичній галузі.

Виклад основного матеріалу дослідження. Наразі теорія ефективності як наука є важливою складовою сучасної економічної та управлінської науки, проте не можна сказати, що вона знаходиться на стадії становлення. Термін "ефективність" та його вивчення мають довгу історію, і ця концепція була активно досліджена і розвивалася протягом багатьох десятиліть. У минулому та сучасному науковому дослідженні було викладено численні теоретичні концепції та підходи до ефективності в різних галузях, таких як економіка, управління, соціологія, психологія та ін. Ці дослідження дали поштовх для розвитку важливих концепцій, таких як "оптимальність Парето", "ефективний ринок", "ефективність виробництва" та інші.

.Для більш ґрунтовного розуміння дефініції «управління ефективністю», в першу чергу, доцільно розглянути «ефективність» як економічну категорію. Латинський термін "effectus" перекладається як "наслідок", "результат" або "ефект". Це слово використовується для позначення того, що відбувається в результаті певної дії, процесу чи події. У контексті управління ефективністю діяльності підприємства "effectus" може вказувати на досягнення бажаного результату або впливу в контексті досягнення цілей та завдань підприємства має різні синоніми в економічній науці, залежно від контексту та використання. Деякі з найбільш поширених синонімів цього терміну включають:

- вплив - загальний результат або ефект, який виникає від певної дії або рішення;
- результат - виконання дії або процесу, яке веде до певного випадкового або наміченого відбування;
- ефективність - міра, у якій певна дія або процес веде до досягнення поставлених цілей або досягнення бажаного результату з максимальною ефективністю;

– віддача - кількість або якість результатів, отриманих від вкладення ресурсів або виконання дій;

– послідовство - негативний або позитивний результат або ефект, який виникає від певної дії або події.

Відмітимо, що сьогодні поняття "effectus" часто замінюється на "performance"(продуктивність) що є широко використовуваним в сучасній теорії управління і дослідженнях ефективності підприємства. Воно дозволяє оцінювати ефективність роботи підприємства з якісного аспекту, а не лише з кількісного. "Performance" включає в себе різноманітні аспекти роботи підприємства, такі як якість продукції або послуг, клієнтське обслуговування, інновації, управління персоналом, корпоративна культура та багато іншого. Цей термін дозволяє враховувати не лише кількісні показники, а й якісні характеристики роботи підприємства, що є важливим для забезпечення повного розуміння їхньої ефективності. Використання поняття "performance" дозволяє більш повно і комплексно оцінювати роботу та враховувати різноманітні аспекти підприємницької діяльності, що є важливим у сучасному світі для прийняття обґрунтованих стратегічних рішень.

Термін "ефективність" вперше з'явився в економічній літературі в роботах Вільяма Петті, Френсіса Кена та Давида Рікардо, які були визначальними фігурами в розвитку економічної науки. Вільям Петті використовував термін "ефективність" для опису ефективного використання ресурсів в економічній діяльності. Петті вважав, що ефективне використання ресурсів, таких як праця, земля та капітал, є ключовим фактором для досягнення економічного процвітання. Він підкреслював необхідність оптимізації виробничих процесів, щоб забезпечити максимальну продуктивність та ефективність використання ресурсів. Таким чином, Петті використовував термін "ефективність" для опису досягнення найкращих

можливих результатів при мінімальному використанні ресурсів, що відображало його уявлення про оптимальний економічний розвиток.

Френсіс Кен досліджував проблеми ефективного використання ресурсів та виробництва в рамках економічної теорії свого часу. Кен досліджував проблеми ефективного використання ресурсів та виробництва, зосереджуючись на питаннях торгівлі, колонізації і торговельних монополіях. Він вважав, що держави повинні використовувати свої ресурси, включаючи людські та природні, для збільшення експорту та накопичення золота та срібла, що сприятиме збільшенню багатства країни. Основні ідеї Френсіса Кена полягали в переконанні, що держави повинні вести активну торговельну політику, стимулюючи експорт та обмежуючи імпорт шляхом впровадження митних тарифів та інших заходів. Він підтримував урядове втручання у господарське життя для забезпечення максимального використання національних ресурсів та стимулювання економічного зростання. Ці ідеї вплинули на розвиток економічної політики багатьох країн у XVII-XVIII століттях

Давид Рікардо у своїх працях використовував термін "ефективність" для опису виробничих процесів та алокації ресурсів. Рікардо також використовував термін "ефективність" для опису алокації ресурсів, зокрема земельної ренти. Він показав, що земельна рента виникає внаслідок різниці в родючості ґрунтів, і що ефективність використання землі може відрізнятися в залежності від її родючості та призначення. Отже, Рікардо використовував термін "ефективність" для показу того, як країни можуть максимально використовувати свої ресурси та спеціалізуватися на виробництві тих товарів, в яких вони можуть досягти найвищої продуктивності та отримати вигоду від міжнародної торгівлі.

Праця Вільфредо Парето під назвою "Посібник з політичної економії" ("Manuale di economia politica"), яка була опублікована в 1906 році, розкриває питання економічної ефективності та робить значний внесок у розвиток концепцій ефективності в економічній теорії. Парето розробив теорію

економічної ефективності, відому як "оптимальність Парето", яка стала одним із основних понять сучасної економічної науки. Теорія "оптимальності Парето" або "оптимальна ефективність Парето" є однією з ключових концепцій в економічній теорії і залишається важливою в сучасній економічній науці. Основна ідея полягає в тому, що розподіл ресурсів або рішення є оптимальним згідно з принципом Парето, якщо неможливо покращити ситуацію для одного агента без погіршення ситуації для іншого. Іншими словами, стан вважається оптимальним, якщо не існує можливості зробити когось кращим без того, щоб когось зробити гіршим. Ця концепція застосовується в різних галузях. Оптимальність Парето є важливим інструментом аналізу для визначення ефективності різних економічних систем, політик та рішень.

Теорія "оптимальності Парето" може бути застосована для вибору ліків, якщо ми розглядаємо ситуацію з багатьма пацієнтами або клієнтами, кожен з яких має власні потреби та вимоги щодо лікування. Основна ідея полягає в тому, щоб знайти такий варіант лікування, який би максимізував ефективність та задоволення всіх пацієнтів без погіршення ситуації для когось іншого.

Наприклад, уявімо собі, що ми маємо обмежений бюджет або обмежений доступ до ліків. За принципом Парето, оптимальним варіантом буде такий вибір ліків, який би максимізував користь для всіх пацієнтів без можливості покращення ситуації для одного пацієнта за рахунок погіршення ситуації для іншого.

Книга "Вимірювання ефективності бізнесу: уніфікуюча теорія та інтеграція практики" авторства Енді Нілі є важливим джерелом з питань вимірювання бізнес-ефективності. Автор пропонує узгоджену теорію та практику вимірювання ефективності, яка допомагає підприємствам отримати комплексну картину свого успіху та визначити стратегічні напрямки для покращення. Він розглядає методи, інструменти та підходи до вимірювання

ефективності, а також розробляє стратегії для успішної імплементації систем вимірювання результативності в організаціях.

Ці класики економічної науки внесли суттєвий внесок у розвиток дефініції "ефективність" у економічній теорії та узагальнення термінології, що стало важливим для подальшого розвитку економічної науки.

Українські вчені також приділяють увагу до удосконалення поняття "ефективність". Так наприклад, визначення ефективності, як економічної категорії, за науковцями П.Г. Перервою та А.В. Кравчуком сформульовано наступним чином:

"Ефективність" - це комплексний показник позитивної економічної результативної діяльності, який характеризується найбільш оптимальним відношенням отриманого ефекту до витрачених ресурсів або зусиль.

Це визначення підкреслює важливість досягнення максимального ефекту за мінімальних витрат, що є ключовим аспектом концепції ефективності в економічній науці. Враховуючи комплексний характер цього показника, визначення відображає його багатогранність та універсальність в оцінці економічної діяльності різних суб'єктів.

Визначення ефективності як економічної категорії наведене згідно з поглядами науковців Тульчинська С. та Андрусь О., як "ефективність" - це ступінь досягнення мети або досягнення певного результату за витрачені ресурси. Це може включати оптимальне використання фінансових, людських, матеріальних та інших ресурсів з метою отримання максимального результату або задоволення певних потреб. Також, важливою складовою ефективності може бути ефективне управління ризиками та вирішення проблем, які можуть виникнути у процесі досягнення поставленої мети.

Насонова М. І. у своїй роботі узагальнює різні наукові погляди на поняття "управління ефективністю", "ефективність управління" та "результативність управління". Вона доходить висновку, що ці поняття є взаємопов'язаними та системними. Управління ефективністю розглядається як процес, який вказує на якість управління. У свою чергу, "ефективність

управління" та "результативність управління" є кінцевим продуктом (результатом) такого процесу, який може бути виміряний різними показниками.

Отже, управління ефективністю виступає як складний та багатогранний процес, що спрямований на досягнення оптимальних результатів у діяльності підприємства чи організації. Ефективність управління та її результативність визначаються не лише в контексті фінансових показників, а й за допомогою різноманітних критеріїв, що враховують якість процесів та досягнення стратегічних цілей.

Управління ефективністю діяльності підприємства - це процес систематичного аналізу, планування, впровадження та контролю за стратегічними та операційними процесами підприємства з метою досягнення максимальної результативності та відповідності поставленим цілям і вимогам за умов найбільш ефективного використання ресурсів. Це також включає в себе постійний моніторинг результатів, коригування стратегій та процесів управління з метою постійного підвищення продуктивності та конкурентоспроможності підприємства.

Це визначення враховує еволюцію уявлень про ефективність як результативність досягнення мети при мінімальному використанні ресурсів, а також у розрізі узгодження з основними принципами управління, такими як системність, стратегічне планування, контроль і постійне удосконалення. Управління ефективністю діяльності підприємства покликане забезпечити не лише досягнення позитивних результатів, але і забезпечити стійкість та конкурентоспроможність підприємства в довгостроковій перспективі.

Управління ефективністю діяльності підприємством під час війни має свої особливості та виклики, особливо в контексті воєнного конфлікту, як у випадку України. Ось деякі аспекти, які варто врахувати:

Безпека працівників та ресурсів. Першочерговим завданням є забезпечення безпеки працівників та ресурсів під час війни. Це може включати розгляд можливостей евакуації або захисту підприємства,

організацію власної безпеки та співпрацю з військовими або правоохоронними органами.

Збереження виробничих потужностей. Важливо зберегти виробничі потужності та інфраструктуру підприємства в умовах війни. Це може включати захист обладнання, сировини та інших ресурсів від руйнування або збитків.

Управління ризиками та невизначеністю. Військові конфлікти призводять до значних економічних, політичних та соціальних невизначеностей. Управління ризиками стає критичним аспектом, щоб зменшити вплив негативних подій на діяльність підприємства.

Адаптація до змін. В умовах війни підприємствам потрібно швидко адаптуватися до змін в економічному та політичному середовищі. Це може включати зміни в стратегії, диверсифікацію ринків або продуктів, пошук альтернативних джерел сировини та інші заходи.

Соціальна відповідальність. Підприємствам також потрібно враховувати соціальну відповідальність під час війни, забезпечуючи підтримку для своїх співробітників, а також допомагаючи місцевій громаді та потерпілим від військових дій.

Управління ефективністю діяльності підприємством під час війни вимагає гнучкості, швидкості та стратегічного мислення. Важливо мати чіткий план дій та реагувати на зміни в економічному та політичному середовищі, забезпечуючи безпеку та стабільність діяльності підприємства.

Управління ефективністю діяльності підприємства безпосередньо стикається з поняттям - господарська діяльність.

Сутність господарської діяльності полягає в організації та управлінні економічною діяльністю з метою забезпечення прибутковості та стійкості підприємства чи організації. Господарська діяльність включає в себе виробництво товарів або надання послуг, які задовольняють певні потреби споживачів. Також включає в себе обмін товарів та послуг між підприємствами, організаціями або споживачами з метою задоволення

потреб та отримання прибутку. Управління фінансами, вкладання капіталу, управління ризиками та фінансовий контроль є важливими аспектами господарської діяльності. Господарська діяльність має за мету створення вартості для споживачів та забезпечення прибутковості для власників або акціонерів. Господарська діяльність - це широке поняття, яке охоплює всі види економічної діяльності, спрямованої на виробництво, обмін або споживання товарів та послуг з метою отримання прибутку або задоволення потреб.

З точки зору методологічних основ методи ухвалення управлінських рішень можуть базуватися на декількох підходах. По-перше, це може бути інтуїція, яка ґрунтується на особистому досвіді та інтуїтивних переконаннях менеджера. Також рішення можуть базуватися на раніше накопиченому досвіді та сумі знань в галузі рослинництва, де аналізується історія та результати попередніх вирішень. По-друге це застосування математичного моделювання. Узагальнення розрахунків ефективності діяльності підприємства допомагає зробити об'єктивну оцінку стану справ і прийняти обґрунтовані рішення для покращення результатів діяльності. Основні методи, які необхідно застосовувати для розрахунку правильних рішень економічної ефективності наведені в таблиці 1.

Таблиця 1. Основні методи, які необхідно застосовувати для розрахунку правильних рішень економічної ефективності

Назва методу	Застосування методу при оцінці ефективності
Методи емпіричного дослідження	Ці методи ґрунтуються на зборі, аналізі та інтерпретації фактичних даних та спостережень з метою зрозуміння та оцінки рівня ефективності управлінської діяльності
Аналіз витрат і прибутків	Цей метод передбачає аналіз витрат, пов'язаних з виробництвом або наданням послуг, порівняно з доходами, які генеруються від цієї діяльності. Це може включати витрати на робочу силу, матеріали, обладнання та інші ресурси, порівняно з виручкою від продажу товарів або послуг

Назва методу	Застосування методу при оцінці ефективності
Вимірювання продуктивності	Цей метод полягає в оцінці відношення виробленої продукції або послуги до використаних ресурсів. Вимірювання продуктивності може використовувати різні показники, такі як виробничий обсяг на одиницю ресурсу, витрати на одиницю продукції тощо
Функціональний аналіз	Цей метод вивчає функціонування окремих елементів організації або виробничого процесу для визначення їхнього внеску у загальну ефективність. Функціональний аналіз може включати дослідження ефективності окремих відділів, процесів або заходів
Бенчмаркінг	Цей метод полягає в порівнянні ефективності організації зі своїми конкурентами або з найкращими практиками в галузі. Це дозволяє виявити слабкі місця та потенційні можливості для покращення ефективності
Методи математичного моделювання	Використовуються для визначення економічної ефективності шляхом побудови математичних моделей, які описують взаємозв'язки між різними змінними та факторами, що впливають на результати діяльності підприємства чи організації
Лінійне програмування	Цей метод використовується для максимізації або мінімізації лінійної функції (цільової функції) за умови обмежень, які описуються лінійними нерівностями або рівностями. Лінійне програмування може бути застосоване для оптимізації виробничих процесів, розподілу ресурсів та інших аспектів діяльності підприємства з метою досягнення максимальної ефективності
Динамічне програмування	Цей метод використовується для вирішення задач оптимізації в умовах, коли вирішення задачі потребує послідовного розгляду кількох кроків або етапів. Динамічне програмування може бути застосоване для планування інвестиційних проектів, управління запасами, оптимізації виробничих процесів тощо
Моделі імітації	Ці моделі створюються для імітації реальних процесів або систем, що дозволяє проводити експерименти з різними стратегіями та політиками без реального впливу на діяльність організації. Моделі імітації можуть бути корисними для вивчення взаємозв'язків між різними факторами та їх впливу на ефективність
Нелінійне програмування	Цей метод використовується для вирішення задач оптимізації, в яких цільова функція або обмеження мають нелінійну форму. Нелінійне програмування може бути застосоване для складних задач оптимізації, де не можна використовувати прості лінійні моделі

Назва методу	Застосування методу при оцінці ефективності
Методи статистичного аналізу	Ці методи статистичного аналізу дозволяють здійснювати об'єктивну оцінку економічної ефективності на основі статистичних даних та результат
Регресійний аналіз	Цей метод використовується для встановлення зв'язку між залежною змінною (наприклад, продуктивність, виручка тощо) та однією або декількома незалежними змінними (наприклад, витрати на рекламу, кількість працівників тощо). Регресійний аналіз дозволяє визначити вплив кожного з факторів на результати діяльності
Варіаційний аналіз	Цей метод використовується для порівняння середніх значень між трьома або більше групами, щоб визначити, чи є статистично значущі різниці між ними. Варіаційний аналіз може бути використаний для порівняння результатів різних стратегій або політик з метою визначення найбільш ефективних.
Кореляційний аналіз	Цей метод використовується для визначення ступеня зв'язку між двома або більше змінними. Кореляційний аналіз дозволяє встановити, чи існує взаємозв'язок між різними факторами та ефективністю діяльності.
Факторний аналіз	Цей метод використовується для виявлення впливу декількох факторів на показник ефективності. Факторний аналіз дозволяє визначити, які з факторів мають найбільший вплив на результати діяльності та як ці фактори взаємодіють між собою
Кластерний аналіз	Цей метод використовується для групування об'єктів (наприклад, підприємств) в класи або кластери на основі їхніх характеристик. Кластерний аналіз може бути корисним для ідентифікації груп підприємств з подібним рівнем ефективності та виявлення особливостей кожної з них

Ці методи можуть застосовуватися окремо або в поєднанні з іншими для більш точної оцінки економічної ефективності організації.

Узагальнення розрахунків ефективності діяльності підприємства обов'язково повинно включати в себе аналіз результатів виконання та досягнень відносно визначених цілей. Відбувається оцінка ефективності виконаних заходів і прийнятих рішень, щоб ідентифікувати успіхи та недоліки, а також виявити можливості для подальшого вдосконалення. Сучасна наука про ефективність активно використовує методи емпіричного дослідження, математичного моделювання та статистичного аналізу для вивчення різних аспектів ефективності в різних сферах. Дослідження в цій

області є постійним процесом, який відбувається на основі нових технологій, даних та наукових підходів.

Отже, можна сказати, що теорія ефективності як наука має вже значний досвід і знання, але постійно розвивається і вдосконалюється завдяки новим дослідженням та відкриттям.

Наголосимо, що фармацевтичне підприємство має специфічні чинники, що впливають на його ефективність. Основним чинником фармацевтичної галузі, на нашу думку, є велика кількість регуляторних вимог та стандартів щодо якості, безпеки та ефективності лікарських засобів. Виконання цих вимог є обов'язковим для забезпечення ефективної діяльності підприємства. Отож велика увага повинна приділятися дотриманню високих стандартів якості та безпеки. Брак відповідності цим стандартам може призвести до важливих наслідків для пацієнтів та репутації компанії. Це тягне за собою приділення пильної уваги до закупок якісної та безпечної сировини, що лежить в основі ефективного виробництва фармацевтичних препаратів. Швидкість та ефективність постачання сировини, матеріалів та готової продукції є також доволі важливими для ефективного фармацевтичного виробництва. Постійний науковий розвиток дозволяє створювати нові лікарські препарати з покращеними терапевтичними властивостями, зменшеним ризиком побічних ефектів та вдосконаленою формою випуску. Через це фармацевтичні компанії залежать від постійних інвестицій у дослідження та розробки нових лікарських засобів. Ці чинники визначають специфіку фармацевтичного підприємства та впливають на його ефективність.

Висновки і перспективи подальших досліджень. Дослідження наукового розуміння управління ефективністю діяльності фармацевтичного підприємства дозволило автору визначити його як складне та багатогранне поняття. Ефективне управління передбачає інтеграцію різних аспектів підприємницької діяльності з метою максимального використання потенціалу підприємства та наявних ресурсів для досягнення підвищення

фінансових результатів. Дослідження еволюції поняття ефективності дозволило визначити ключові аспекти, які є особливо важливими для фармацевтичних підприємств.

Вибір оптимальної системи управління для фармацевтичного підприємства є складною задачею, яка вимагає глибокого аналізу організаційно-технічних та соціально-економічних аспектів виробництва в цілому. Тому ефективність системи управління не може бути визначена за однією методикою, а має бути розглянута комплексно, враховуючи різноманіття факторів та умов, які впливають на успішність діяльності підприємства. Підприємства повинні мати ефективні системи управління, які дозволяють ефективно використовувати ресурси, планувати стратегічний розвиток та контролювати виконання поставлених цілей. Фармацевтичні підприємства також повинні ефективно співпрацювати з медичними установами та проводити клінічні дослідження для підтвердження ефективності та безпеки своїх продуктів.

Література

1. Кокарєв І. В. Основи економічної теорії : навч. посіб. Дніпроп. держ. ун-т внутр. справ. Дніпро. 2020. С. 100-144.
2. Несененко П. П., Артеменко О. А., Патлатой О. Є. Сучасні економічні теорії: навч. посіб. ОНЕУ. Одеса. 2017. С. 315-326.
3. Сміт А. Добробут націй. Дослідження про природу та причини добробуту націй . наук. ред. Є. Литвин. Київ. 2001. 256-289 с.
4. Pareto V. Manual of Political Economy: A Critical and Variorum Edition. Published by Oxford University Press. 2014. 644 p.
5. Neely A. Business Performance Measurement: Unifying Theory and Integrating Practice. Cambridge University Press. 2008. 528 p.
6. Андрусь О.І. Беляєва Н.С. Проблема забезпечення ефективності управління логістичними процесами підприємств легкої промисловості. *Формування ринкових відносин в Україні*. 2019. Випуск 5 (216). С. 61-70.

7. Тульчинська С. О., Кривда О. В., Кожемяченко О. О. Вимірювання ефективності операційної діяльності підприємства. *Economic synergy*. 2023. Випуск 1. С. 20-31.
8. Насонов М. І., Методика оцінювання управління ефективністю підприємства: теоретичні аспекти. *Ефективна економіка*. 2018. Випуск 11. URL <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=6711> (дата звернення: 01.04.2024)
9. Перерва П. Г., Кравчук А. В. Ефективність як економічна категорія. *Вісник НТУ «ХПІ». Серія: Економічні науки*. 2018. № 15 (1291). С. 137-143.

References

1. Kokariiev, I. V. (2020), *Osnovy ekonomichnoi teorii : navch. posibnyk* [Fundamentals of economic theory: a textbook.], Dniprop. derzh. un-t vnutr. sprav, Dnipro, Ukraine.
2. Nesenenko, P. P., Artemenko, O. A. and Patlatoi O. Ye. (2017), *Suchasni ekonomichni teorii: Navchalnyi posibnyk* [Modern economic theories: Study guide], ONEU, Odesa, Ukraine.
3. Smit, A. (2001), *Dobrobut natsii. Doslidzhennia pro pryrodu ta prychyny dobrobutu natsii* [The welfare of nations. An Inquiry into the Nature and Causes of the Welfare of Nations], Port-Royal, Kyiv, Ukraine.
4. Pareto, V. (2014), *Manual of Political Economy: A Critical and Variorum Edition*, Published by Oxford University Press, Oxford, UK.
5. Neely, A. (2008), *Business Performance Measurement: Unifying Theory and Integrating Practice*, 2nd edition, Cambridge University Press, Cambridge, UK.
6. Andrus, O.I. and Beliaieva, N.S. (2019), “The problem of ensuring the efficiency of logistics management of light industry enterprises”, *Formation of market relations in Ukraine*, vol. №5 (216), pp. 61-70.

7. Tulchynska, S. O., Kryvda, O. V. and Kozhemiachenko, O. O. (2023), "Measuring the effectiveness of an enterprise's operating activities", Economic synergy, vol. 1, pp. 20-31. DOI: <https://doi.org/10.53920/ES-2023-1-2>
8. Nasonov, M. I. (2018), "Methodology for Assessing Enterprise Performance Management: Theoretical Aspects", Effective economy, vol. 11. DOI: 10.32702/2307-2105-2018.11.204
9. Pererva, P. H. and Kravchuk, A. V. (2018), "Efficiency as an economic category", Bulletin of NTU "KhPI" Series: Ekonomichni nauky, vol. 15 (1291), pp. 137-143.

Стаття надійшла до редакції 14.05.2024 р.